

Jokihelmisimpukka (raakku)

Flodpärlmussla
Margaritifera margaritifera

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1029

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja V)
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa
ALP suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Luonnehdinta

Jokihelmisimpukan eli raakun kuori on paksu, ruskea ja muodoltaan munuaismainen. Vasemmanpuoleisen kuoren saranapuolen sisäreunassa on kaksi, oikeassa yksi kuorenpuoliskot toisiinsa lukitsevaa keskihammasta. Pitkiä reuhamapaita ei ole. Raakku kasvaa hitaasti, enimmillään noin 10–16 cm mittaiseksi. Se voi elää yli 100-, enimmillään jopa yli 200-vuotiaaksi. Raakku on yksineuvoinen. Kannan pienentyessä naaraat voivat muuttua kaksineuvoisiksi ja hedelmöittää itsensä. Sukukypsyys saavutetaan 15–20-vuotiaana ja lisääntyminen onnistuu iäkkäänäkin.

Elinympäristö ja levinneisyys

Jokihelmisimpukkaa esiintyy Pohjois-, Länsi- sekä Etelä-Suomessa. Yli 90 % raakkujoista on Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Eniten raakkujokia on Itä-Lapissa. Oulujoen eteläpuolella on jäljellä enää 9 raakkujokea. Lajin elinympäristövaatimukset ovat tiukat erityisesti toukka- ja nuoruusvaiheessa. Laji elää suhteellisen puhtaissa varjoisissa, viileissä ja vuolaasti virtaavissa joissa ja puroissa. Veden lämpötilan on oltava sopiva, ja veden ja pohjasedimentin hapekkaita. Asuinjoissa tulee olla riittävä taimen- tai lohikanta, sillä raakun pienpoikaset kykenevät kasvamaan ensimmäisinä elin-kuukausinaan vain nuorten lohikalojen kiduksilla. Tämän jälkeen ne pudottautuvat ja kaivautuvat pohjasedimenttiin muutamaksi seuraavaksi vuodeksi.

Nykytila ja uhkatekijät

Jokihelmisimpukka on vähentynyt kaikkialla esiintymisalueellaan. Suomessa tunnetaan nykyisin noin 155 raakkujokea. Populaation tila tunnetaan noin 60% joista. Vain 1/3 joista on elinvoimainen tai mahdollisesti elinvoimainen, lisääntyvä raakkupopulaatio. Pääosassa asuinjoista laji taantuu, sillä

lisääntyminen on vähäistä tai se ei enää onnistu, jolloin jäljellä on vain iäkkäitä yksilöitä ja laji uhassa kadota.

Useimmissa raakkujoista vesistökuormitus, etenkin poikasvaiheen elinympäristön, hapekkaan pohjasedimentin raot tukkiva kiintoainekuormitus estää lisääntymisen. Raakkupopulaatioita heikentävät etenkin rehevöitymistä, humus- ja kiintoainekuormitusta aiheuttavat, raakkujokien valuma-alueella tehtävät hakkuut, maanmuokkaus ja suo- ja metsäojitukset. Samoin ojitettujen ja perattujen jokiuomien yksipuolisuus, ilmastonmuutoksen, vesistöjen säännöstelyn ja pohjavedenoton aiheuttamat virtaaman suuret vaihtelut ja jokien happamuuspiikit Pohjanmaan rannikolla aiheuttavat haittaa. Isäntänä toimivien lohikalojen elinympäristöjen huono tila ja vapaan kulun estävät padot, tierummut ja muut nousuesitteet estävät myös raakun lisääntymisen. Lisääntyminen onnistuu nykyään lähinnä jokisysteemien latvoilla, ei kuormitetuissa ja padotuissa pääuomissa. Helmenpyynti oli vakava uhka jokisimpukalle ennen lajin rauhoitusta vuonna 1955.

Hoitosuosituks

Raakkujokien varsille tulee jättää riittävän leveät, muokkaa-mattomat, kasvillisuudeltaan monikerrokselliset suojavyöhykkeet, jotka varjostavat jokea estäen veden lämpenemistä. Suojavyöhykkeet estävät maa-aineksen ja haitallisten aineiden huuhtoutumista jokiin. Metsä-toimijat suosittelevat nykyään vähintään 45 m suojavyöhykettä. Raakkujokia ei tule ylittää ajoneuvoilla. Ely-keskukset neuvovat toimijoita tarkemmin raakkujen huomioimisesta metsäkäyttöilmoituksen seurauksena. Lohikalojen vapaa kulku ja elin- ja lisääntymisalueiden riittävyys tulee turvata ja ennallistaa tarvittaessa uomia kaloille ja raakulle sopiviksi ja lisääntymisen mahdollistaviksi ja poistaa vaellusesteitä. Jokirakennus-, säännöstely-, ruoppaus- ja ojitus- ym. hankkeet tulee toteuttaa valuma-alueella siten, ettei niistä aiheudu raakulle haitallisia vedenlaadun, uoman, pohjan tai virtaaman muutoksia. Raakun suojelustrategiaan ja toimenpidesuunnitelmaan on kirjattu tarvittavat toimet ja toimijat jokihelmisimpukan tilan selvittämiseksi ja lajin turvaamiseksi.

Lähteet

Oulasvirta, P. 2020. Jokihelmisimpukan nykytila ja lajin suojelemiseksi tarvittavat toimet Suomessa. Alleco Oy raportti n:o 3/2020. 104 s.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162681/Taustaselvitys_Raakku.pdf

Ympäristöministeriö 2021. Jokihelmisimpukan eli raakun suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma 2020–2030. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:4. 34 s. <http://um.fi/URN:ISBN:978-952-361-197-9>

Metsäkeskus 2025. [Metsien käsittely jokihelmisimpukka- eli raakkualueilla.](#)

Kuva: Panu Oulasvirta